
Wydawnictwa Ośrodka Ochrony Zabytkowego Krajobrazu w Warszawie (1991-1994).

Ochrona Zabytków 47/3-4 (186-187), 388-393

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wydawnictwa Ośrodka Ochrony Zabytkowego Krajobrazu w Warszawie (1991-1994)

Od 1986 r. Zarząd Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Ogrodowych, przekształcony następnie w Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu wydaje publikacje zawierające prace studialne i projektowe wykonywane w Ośrodku, a także innych, dotyczących problematyki ochrony krajobrazu kulturowego, parków historycznych oraz zabytkowych cmentarzy.

Prezentują one nowe myśli konserwatorskie, metodologię postępowania i dokumentację

przykładowych dokonani konserwatorskich. Przeznaczone są zwłaszcza dla pracowników służb konserwatorskich (zabytków i przyrody), służb planowania przestrzennego oraz innych jednostek organizacyjnych administracji państwowej centralnej i terenowej zainteresowanych stanem parków i ogrodów w kraju, rozwojem sztuki ogrodowej, ochroną i kształtowaniem krajobrazu, ochroną środowiska naturalnego. Mają także służyć popularyzacji

tych zagadnień w społeczeństwie.

Publikacje Ośrodka zgrupowane są tematycznie w seryjne tytuły wydawnicze:

— „Studia i Materiały” w mutacjach — Ogrody, Krajobrazy, Cmentarze;

— „Komunikaty Dendrologiczne”;

— „Katalogi Zabytkowych Cmentarzy” (wojewódzkie, I wojny światowej);

— Inskrypcje Grobów Polskich w Paryżu.

Seria „Studia i materiały” Ogrody

Nr 1: *Parki i ogrody zabytkowe w Polsce, stan 1991 rok (spis)*, 1992, praca zbiorowa, przedmowa A. Michałowski

Pozycja obrazuje aktualny stan wiedzy terenowej służby konserwatorskiej o parkach i ogrodach zabytkowych na terenie poszczególnych województw. Prezentowany spis opracowany został przede wszystkim na podstawie

dokumentacji ewidencyjnych, wykonywanych od 1974 r. na zlecenie Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków i ówczesnych Biur Dokumentacji.

Znajdują się tu podstawowe informacje o 8740 parkach i ogro-

dach zabytkowych w układzie wojewódzkim jak: rodzaj parku, użytkownik, pow. w ha, czas powstania, nr rejestru zabytków, nr ewidencyjny w Ośrodku.

Nr 2: H. Olenderek, D. Korpetta, J. Mozgawa, *Wiejskie parki zabytkowe w systemach informacji przestrzennej*, 1992

Opracowanie omawia systemy informacji przestrzennej, zarówno obiektowe jak i miejscowe oraz regionalne, które mają na celu ułatwienie i usprawnienie, a w niektórych przypadkach umożliwienie prowadzenia prac

badawczych nad funkcjonowaniem parków, wykonania analiz i studiów przedprojektowych dla potrzeb rewaloryzacji oraz planowania i urządzania obszarów wiejskich. Przeznaczone dla studentów Wydziałów Architektury

Krajobrazu oraz dla wszystkich zajmujących się badaniami i zarządzaniem szeroko rozumianą przestrzenią przyrodniczą, ze szczególnym uwzględnieniem parków zabytkowych.

Nr 3: W. Ferenstein, W. Lenkiewicz, Witold Majlert, przedmowa Szczepan Pieniążek, *Monografia Warszawskiego Związku Ogrodniczego*, 1992

Objemuje okres od 1884 r., kiedy powołano do życia Towarzystwo Ogrodnicze Warszawskie, poprzez okres 1918-1939, okupację i do 1988 r. Jest wyrazem

hołdu złożonego warszawskim ogrodnikom, którzy zwłaszcza w okresie powojennym wykazali, że gospodarstwa prywatne mogą szybciej i pełniej wdrażać osią-

gnięcia polskiej i światowej nauki ogrodniczej, a tym samym dorównywać najlepszym w świecie gospodarstwom.

Nr 4: „Otoczenie Jasnej Góry w Częstochowie”. A. Chmiel, M. Siewniak, *Problemy rekonstrukcji Alei Najświętszej Marii Panny w Częstochowie*, 1993

Opracowanie składa się z dwóch części. Pierwsza opracowana przez A. Chmiela dotyczy historii i wytycznych konserwatorskich dotyczących Alei NMP w Częstochowie. Opracowanie to przedstawia problem przekształceń urbanistycznych miasta w kontekście funkcjonowania

dwóch ośrodków Starej Częstochowy oraz Nowej Częstochowy, kształtującej się pod wpływem Sanktuarium Jasnogórskiego. Jest fragmentem działań podjętych m.in. na rzecz wciągnięcia na Listę Światowego Dziedzictwa tego unikalnego zespołu architektonicznego.

Część druga to opracowanie zespołu kierowanego przez prof. Marka Siewniaka, przedstawiające założenia do rekonstrukcji Alei NMP, badania stanu oraz określenie możliwości restytucji oraz jej techniczne założenia.

Nr 5: „Otoczenie Jasnej Góry w Częstochowie”. A. Chmiel, *Rewaloryzacja parków podjasnogórskich*, 1993

Opracowanie przedstawia metodę opracowania wytycznych konserwatorskich do rewaloryzacji parków z uwzględnieniem wszystkich relacji przestrzennych, wynikających z historycznego

charakteru miasta oraz bezpośredniego sąsiedztwa Sanktuarium Jasnogórskiego. Ma charakter modelowy dla rewaloryzacji parków położonych na terenie historycznych miast i jest fragmen-

tem opracowań związanych z otoczeniem zespołu architektonicznego Jasnej Góry w Częstochowie.

Nr 6: Praca zbiorowa, *Współpraca polsko-amerykańska w zakresie ochrony zabytkowych założeń ogrodowych i krajobrazu kulturowego*, 1993

W opracowaniu zamieszczone opisy projektów wykonywanych przez stypendystów polskich

i amerykańskich w ramach wymiany pomiędzy PKN ICOMOS

i US ICOMOS oraz stypendium Fulbrighta w l. 1989-1992.

Nr 1 (7): *Parki i ogrody zabytkowe w Polsce (Suplement)*, 1994.

Uaktualnienie i korekta informacji zawartych w „Ogrodach” Nr 1.

Krajobrazy

Nr 1: A. Michałowski, *Drzewa w krajobrazie kulturowym (Natura między cywilizacją a kulturą)*, 1991

Opracowanie systematyzuje poglądy na rolę „materii” i „ducha” dla zrozumienia otoczenia człowieka, a więc krajobrazu

i zawartych w nim treści. Przedstawia graficznie oraz opisowo „obraz życia kultu drzew” od wierzeń ludów pierwotnych, zapatry-

wań świata antycznego oraz judaizmu, chrześcijaństwa i innych religii do tradycji nowożytnej i historyzmu XIX w.

Nr 2: P. H. Goodchild, *Zasady konserwacji krajobrazów*, 1991 (nakład wyczerpany)

Celem opracowania było dostarczenie jasnych i przystępnych wytycznych dotyczących rewitalizacji krajobrazów historycznych. Szczególną uwagę poświęcono ustaleniu zasad postępowania, którymi powinni kierować się zawodowi konserwatorzy i inne osoby, które podejmują decyzje dotyczące historycznych krajobrazów i ich rewitalizacji. Koncepcje te zostały sformułowane

dla celów dydaktycznych, ale mogą być wykorzystane w szerszym zakresie. Tym bardziej, że w Wielkiej Brytanii (a także w innych krajach) istnieje potrzeba ustalenia hierarchii ważności w tej dziedzinie.

Opublikowana forma projektu dokumentu została przygotowana celem wywołania dyskusji wśród tych, którzy są zawodowo lub w inny sposób zaangażowani

w rewitalizację krajobrazów historycznych. Materiały zostały opublikowane w oryginalnej wersji językowej, a także przetłumaczone na język polski.

Peter H. Goodchild — wykładowca w Centrum Konserwacji Parków i Ogrodów Historycznych przy Instytucie Rozwoju Studiów Architektonicznych na Uniwersytecie w York.

Nr 3: „Otoczenie Jasnej Góry w Częstochowie”. Praca zbiorowa, *Wytyczne do kształtowania przestrzeni ulicznych w rejonie wzgórza, cz. I, Inwentaryzacja*, 1992

Opracowanie, stanowiące kontynuację podejmowanych prac przez OZK dotyczących rewitalizacji i ochrony terenów wokół klasztoru Jasnogórskiego, jest

próbą sformułowania wytycznych do kształtowania tkanki miejskiej w rejonach historycznie i przestrzennie związanych z założeniem.

W części I zamieszczona jest w roboczej formie inwentaryzacja ulic, tj. elewacji kształtujących pierzeje oraz elementów „wnętrza”.

Nr 4: „Studium historyczne przyrodniczo-kulturowe doliny rzeki Kamiennej”. A. Michałowski, H. Stawicki, *Idea oraz działalność Pracowni Krajobrazu Kulturowego w Kielcach 1987-1991, 1992* (nakład wyczerpany)

Prezentuje wyniki kompleksowych prac badawczych, projektowych i wdrożeniowych dotyczących nowej metody konserwatorskiej jaką jest ochrona zabytkowego krajobrazu, prowadzonych w powołanej przez Zarząd

Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Ogrodowych, (obecny Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu) Pracowni w Kielcach. Celem prac było znalezienie formy transmisji działań konserwatorskich do aktualnych proble-

mów życia społeczno-gospodarczego (by mogły być brane pod uwagę przy ich rozwiązywaniu) oraz do dyskusji o regionalizmie, a także o statucie samorządu lokalnego i regionalnego.

Nr 5: „Rezerwat kulturowy Park Mużakowski w Łęknicy”. Praca zbiorowa, *Współpraca polskich i niemieckich konserwatorów zabytków, celem rekonstrukcji parku księcia Hermana von Pücklera nad Nysą Łużycką, 1992* (nakład wyczerpany)

Problematyka konserwatorska związana z parkiem Mużakowskim w Łęknicy, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy niemieckich i polskich konserwato-

rów zabytków oraz Ośrodka Ochrony Zabytkowego Krajobrazu na rzecz rewaloryzacji tego parku. Szczegółowo omawia uroczystości odsłonięcia „Kamienia

Pücklera”, poświęconego twórcy parku, przywróconego na pierwotne miejsce.

Nr 6: Materiały Seminarium Naukowo-Konserwatorskiego Czempień-Lubostroń, 16-18 września 1992, *Krajobraz wielkoobszarowych majątków ziemskich w Wielkopolsce od Turwi do Sobiejuch, 1993*

Materiały Seminarium Naukowo-Konserwatorskiego, zorganizowanego pod patronatem wojewódów: poznańskiego, leszczyńskiego i bydgoskiego, które od-

bywało się w dniach 16-18 września 1992 r., kolejno na terenie trzech województw.

Celem Seminarium było wskazanie historycznego znaczenia

majątków ziemskich dla racjonalnego kształtowania i zagospodarowania przestrzeni Wielkopolski oraz ich kulturotwórczej roli dla współczesności.

Nr 7: „Studium historyczne przyrodniczo-kulturowe rzeki Kamiennej”. Materiały Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, Ostrowiec Świętokrzyski, 8-9 października 1992, *Ostrowiec Świętokrzyski w pejzażu przyrodniczo-kulturowym dorzecza Kamiennej, 1993*

Materiały Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej w dniach 8-9 października 1992 r. przez Zarząd miasta Ostrowca Świętokrzyskiego, Zarząd Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Ogrodowych (obecnie Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu) oraz Pracownię Krajobrazu Kulturowego w Kielcach, pod protektoratem ICOMOS.

Celem Konferencji było omó-

wienie następujących problemów:

— uznanie tożsamości regionu jako ważny czynnik jego restrukturyzacji;

— wskazania kulturowe dla zagospodarowania zlewni rzeki Kamiennej;

— konsolidacja gmin dorzecza Kamiennej dla utrzymania ciągłości przyrodniczej, kulturowej i gospodarczej;

— integracja gmin dorzecza w celu wypracowania płaszczyzny współdziałania w zakresie rozwiązywania problemów gospodarki wodnej;

— określenie warunków urbanistycznego kształtowania Ostrowca Świętokrzyskiego przy zachowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, sprzyjającego rozwojowi miasta.

Nr 8: M. Lisowska, A. Marconi-Betka, P. Wolski, *Studium ochrony krajobrazu pałacowo-krajobrazowego Wilanowa, 1993*

Przykład studium krajobrazowego, które powinno stanowić podstawę do opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego. Poprzedzanie planów tego typu studiami pozwoliłoby na świadome i prawidłowe

kształtowanie historycznych krajobrazów kulturowych, umożliwiając zachowanie i wyeksponowanie zastanych wartości. Opracowano i przedstawiono metodykę podziału, charakterystyki i oceny historycznych krajobra-

zów kulturowych. Na przykładzie Wilanowa przedstawiono zasadę określania wartości poszczególnych terenów stanowiących podstawę do formułowania wytycznych planistycznych.

Nr 9: M. Świątkowski, *Ochrona konserwatorska krajobrazu kulturowego. Rezerwat kulturowy w Wilanowie, 1993*

Prezentacja opracowania wykonanego w OOZK w ramach realizacji postanowień ustawy o ochronie dóbr kultury, dotyczą-

cych ochrony krajobrazu kulturowego. Jego zadaniem było wypracowanie na konkretnym przykładzie zasad delimitacji i trybu

powoływania nowej formy ochrony, jaką jest rezerwat kulturowy.

Nr 10: „Otoczenie Jasnej Góry w Częstochowie”. Praca zbiorowa, Wytyczne do kształtowania przestrzeni ulicznych w rejonie Wzgórza, cz. II i III, 1993

Opracowanie, stanowiące kontynuację prac OOKK dotyczących rewaloryzacji i ochrony terenów wokół klasztoru Jasnogórskiego, jest próbą sformułowania wytycznych do kształtowania tkanki miejskiej w rejonach historycznie i przestrzennie związanych z założeniem Jasnogórskim.

W części I („Krajobrazy” nr 3) zamieszczona jest w roboczej formie inwentaryzacja ulic, tj. elewacji kształtujących pierzeje oraz elementów „wnętrza”, natomiast część II zawiera wnioski i wytyczne dotyczące ich uporządkowania.

W części III zamieszczono opracowanie J. Stępkowskiego,

ujmujące ww. zagadnienia w sposób syntetyczny, tj. określający strefowanie przestrzeni i zasady ochrony ekspozycji Wzgórza Jasnogórskiego.

Nr 11: „The tradition of training in landscape architecture in Poland”. A. Michałowski, *The Polish School of Landscape Architecture*, 1993; J. Bogdanowski, *Landscape Architecture: Preservation and Modelling*, 1972; J. Bogdanowski, *The Method of Architecture-Landscape (JARK-WAK)*

Nr 12: E. Kicińska, *Krajobraz kulturowy Skarpy Warszawskiej — główne założenia wieloprzestrzenne*, 1993

Opracowanie wykonane na zlecenie WKZ w Warszawie, uznane przez niego za istotny element kompletu informacji historyczno-konserwatorskich odnoszących się do stanu obecnego, tworzonych w celu wykorzystania w pracach planistycznych dotyczących Warszawy oraz dla stworzenia płaszczyzny porozumienia merytorycznego między

służbami konserwatorskimi a władzami miasta i dzielnic.

Zostało opublikowane jako wskazówka metodologiczna do opracowywania podobnych studiów dla innych obszarów, wymagających sprecyzowania zasad ochrony.

Na konkretnym przykładzie Skarpy Warszawskiej autorka przeanalizowała zależności mię-

dzy krajobrazem naturalnym a założeniami wprowadzanymi na przestrzeni wieków przez człowieka oraz wykazała nierozrwalne związki i potrzebę łącznej ochrony spuścizny przyrodniczej i historycznej obszaru, dla właściwego kształtowania krajobrazu kulturowego miasta.

1 (13): „W 200-lecie bitwy pod Raławicami (prace studialne i dokumentacja konserwatorska)”, praca zbiorowa, 1994

Prezentacja prac studialnych i projektowych podjętych w OOKK w związku z obchodami rocznicy bitwy pod Raławicami, dotyczących problematyki ochrony krajobrazów historycz-

nych, które były świadkami wydarzeń znaczących dla dziejów narodów czy historii powszechnej.

M. in. na przykładzie Saratogi (w Stanach Zjednoczonych) i Raławic przedstawiono różne for-

my ochrony pól bitewnych oraz omówiono zasady wyznaczania i delimitacji stref ochrony konserwatorskiej oraz działań w zakresie ich realizacji poprzez plan zagospodarowania przestrzennego.

Seria „Komunikaty Dendrologiczne”

Nr 1: M. Siewniak, *Zabezpieczenie drzew na placu budowy*, 1986 (powielany, nakład wyczerpany)

Opis przyczyn powodujących różnorodne uszkodzenia systemu

korzeniowego i części nadziemnych drzew podczas wadliwie

prowadzonych prac na placu budowy.

Nr 2: M. Siewniak, *Najczęściej popełniane błędy przy wykonywaniu chirurgii drzew*, 1986 (powielany, nakład wyczerpany)

Opis przyczyn niewłaściwego wykonywania zabiegów chirurg-

gicznych. Wyszczególnienie różnych błędów popełnianych

w chirurgii drzew, z uwzględnieniem ich wpływu na drzewo.

Nr 3: M. Siewniak, *Problemy zaopatrzenia drzewostanów parkowych w wodę*, 1987 (powielany, nakład wyczerpany)

Wyszczególnienie elementów bilansu wodnego, limitowanego przez warunki topograficzne, klimatyczne, geologiczne, hydrolo-

giczne, glebowe oraz roślinność parku i rodzaj użytkowania terenów sąsiednich.

Związek całokształtu warun-

ków przyrodniczych z różnicowaniem zbiorowisk roślinnych.

Nr 4: M. Siewniak, *Uwarunkowanie siedliskowe parku i problemy pielęgnacji jego drzewostanu*, 1987 (powielany, nakład wyczerpany)

Aspekt historyczny — opis ko-

rzystnych warunków siedlisko-

wych, które wykorzystywano dla

zakładania parków i ogrodów. Udowodnienie związku pomiędzy istniejącymi warunkami siedliskowymi a charakterem założenia

nia, jego funkcją i doбором roślinności. Wpływ uciążliwości antropogenicznych na trwałe zmiany siedliskowe. Związek wieku

założenia a zakresu pielęgnacji, potęgowanego stanem fizjologicznym drzew i niekorzystnymi zmianami siedliskowymi.

Nr 5: M. Siewniak, A. Kulińska, *Nowa metoda określania wartości drzew i zakresu ich pielęgnacji*, 1987 (powielany, nakład wyczerpany)

Szczegółowy opis stanu zachowania drzew, wszelkich wymaganych zabiegów w obszarze syste-

mu korzeniowego i części nadziemnych oraz wymaganych zmian sanacyjnych dotyczących

siedliska. Ujęcie tabelaryczne i tekstowe.

Nr 6: M. Siewniak, J. Gędzior, *Topole w mieście*, 1987 (powielany, nakład wyczerpany)

Opis znaczenia gatunku w aspekcie historycznym. Opis

właściwości gatunku — wady i zalety. Metody redukcji koron,

w tym ogławiania.

Nr 7: M. Siewniak, *Ochrona drzew pomnikowych*, 1988

Znaczenie drzew pomnikowych w aspekcie historycznym. Cele i motywy ochrony drzew

pomnikowych, aspekt prawny. Wyszczególnienie zabiegów mo-

gących przedłużyć żywotność drzew pomnikowych.

Nr 8: M. Luniak, *Informacje i sugestie ornitologa dla konserwatorów drzew w parkach*, 1988

Rola ptaków w parkach, rozpoznawanie gniazd poszczegół-

nych gatunków, stosowanie skrzynek lęgowych.

Nr 9: K. Wroczyński, *Dęby Rogalińskie — Lech, Czech, Rus — prace zabezpieczające przeprowadzone w latach 1985-1986*, 1989

Opis przyjętej metody szczegółowej inwentaryzacji stanu zachowania poszczególnych drzew

(metoda opisu i rzutu na rozwinięty walec) oraz dokładny opis celowości przeprowadzenia ko-

lejnych zabiegów i konkretnych działań.

Nr 10: M. Kubacki, K. Zbroński, *Raport o stanie drzew pomnikowych w województwie piotrkowskim*, 1989

Lokalizacja pomników przyrody, skład gatunkowy, stan zachowania.

Charakterystyka najciekawszych okazów.

Nr 11: M. Siewniak, *Kryteria doboru roślinności drzewiastej do założeń ogrodowych*, 1989

Stosowanie poszczególnych gatunków roślinności drzewiastej w aspekcie historycznym. Aktual-

na rola architekta krajobrazu polegająca na weryfikacji i korekcie składu gatunkowego, a także na

określeniu zakresu metod pielęgnacyjnych.

Nr 12: *Porozumienie zawarte pomiędzy Ministrem Kultury i Sztuki a Ministrem Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych o współpracy w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego oraz obszarów chronionych*, 1989

Tekst porozumienia, wykaz zadań i plan realizacji. W wykazie

zadań — zestaw obiektów w poszczególnych województwach,

dofinansowywanych z fuduszu ochrony środowiska.

Nr 13: M. Siewniak, *Zasady cięcia drzew przy ciągach komunikacyjnych*, 1989

Formy i funkcje zadrzewień przy ciągach komunikacyjnych. Kolizje między zadrzewieniami

a elementami infrastruktury nadziemnej i podziemnej. Przepisy prawne. Cele i rodzaje cięcia

drzew przy ciągach komunikacyjnych, okres cięcia i sprzęt.

Nr 14: D. Przeradzki, *Nawożenie roślin drzewiastych na terenach zieleni. Współpraca Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków i Wojewódzkich Konserwatorów Przyrody*, 1990

Analiza gleby jako metoda oznaczania potrzeb nawozowych. Analiza materiału roślinne-

go jako metoda oznaczania potrzeb nawozowych. Zasady nawożenia drzew, obliczanie da-

wiek nawozowych, technika nawożenia.

Nr 15: A. Młynik, *Grzyby niszczące stare drzewa — sprawcy zgnilizn drewna*; Maciej Skorupski, *Pomnikowe czeremchy*; Witold Lenkiewicz, *Wspomnienie o ś. p. Piotrze Hoserze*, 1990

Klasyfikacja i opis patogenów,

opis szkodliwości i metod zwal-

czania. Opis gatunku i poszcze-

gólnych drzew pomnikowych czeremchy.

Nr 16: M. Siewniak, *Gospodarka drzewostanem w założeniach parkowo-ogrodowych*, 1990

Rola drzew i krzewów w kształtowaniu ogrodu, formy występowania roślinności drzewiastej, analiza stanu zachowania ogrodu. Życie socjologiczne roślinności drzewiastej. Rewaloryzacja drzewostanów parkowych (wraz z opisem najczęściej popełnianych błędów).

Nr 17: H. Olenderek, *Doskonalenie metod inwentaryzacji i oceny parków zabytkowych*; K. Będkowski, D. Korpetta, *System informacyjny PARK w dendrologiczno-geodezyjnej inwentaryzacji parków zabytkowych*; K. Będkowski, H. Olenderek, *Koncepcja systemu informacji przestrzennej o drzewach-pomnikach przyrody*, 1991

Ewidencja i inwentaryzacja parków zabytkowych. Metoda fotogrametrii i komputerowe banki danych — mapy numeryczne. Geodezyjna obsługa inwestycji. System PARK — funkcje i kierunki rozwoju. System informacyjny o drzewach pomnikowych — struktura funkcjonalna i informacyjna.

Nr 18: M. Siewniak, M. Siewniak, A. Banzhof, *Problemy rekonstrukcji alei w ogrodach zabytkowych na przykładzie centralnej alei w Mosznej*, 1991

Przykłady alei zrekonstruowanych i przekształconych. Aleje: lipowa, dębów czerwonych i kaskaztanowcowa w Mosznej — funkcje i stan zachowania, sposoby rekonstrukcji. Kryteria podejmowania decyzji o sposobie postępowania z alejami historycznymi.

Nr 19: M. Siewniak, *Zabezpieczanie drzew na placu budowy*; W. Wałęza, *Zastosowanie szczepienia w pielęgnacji drzew*; W. Lenkiewicz, *Wspomnienie o ś. p. Jadwidze Połabińskiej i Zygumencie Hellwigu*, 1991

Nr 20: H. Rippl, *Wskazówki do pielęgnacji parków krajobrazowych Pücklera*, 1992

Prace prowadzone w parkach Pücklera na Łęczycach w l. 1970-1990 — metodyka i cele. Hodowla parkowych drzew liściastych w starych drzewostanach 70-120 letnich. Zachowanie stylu. Zalecenia rewaloryzacyjne dla polskiej strony Parku Mużakowskiego.

Nr 21: J. Dolatowski, *Podzameckie marginalia. Kolecje dendrologiczne i szkółki Stanisława Przedpełskiego*; M. Siewniak, *Arboretum w Mustili. Rzadkie drzewa egzotyczne spotykane w ogrodach i parkach w Polsce*; W. Lenkiewicz, *Wspomnienie o ś. p. prof. dr Romanie Kobendzie, Stefanie Rogowiczu, dr inż. Tadeuszu Szymanowskim*, 1992

Historia szkółki drzew powstałej w XIX w. we wsi Podzamcze koło Maciejowic. Życiorys i osiągnięcia zawodowe S. Przedpełskiego, wykaz gatunków znajdujących się w jego szkółkach. Arboretum w Mustili — rys historyczny i wykaz występujących gatunków i odmian.

Nr 22: W. Danielewicz, D. Wrońska-Pilarek, *Rozmieszczenie miejsc uprawy limby w Polsce*; B. Witkowska, B. Tokarska-Guzik, *Charakterystyka dawnego matecznika drzew i krzewów ozdobnych w Zabrze-Rokitnicy i ochrona jego zasobów*; *20-lecie Ogrodu Botanicznego w Łodzi*, 1992

Opis gatunku, introdukcja i jej naturalne uwarunkowania, historia introdukcji. Rozmieszczenie miejsc uprawy limby w Polsce, wykaz miejsc uprawy. Charakterystyka matecznika w Rokitnicy i jego rys historyczny. Inwentaryzacja roślin drzewiastych — metodyka, omówienie wyników.

Wydawnictwa Działu Ochrony Cmentarzy zawierają podsumowanie wieloletnich prac nad ewidencją polskich nekropolii. Jako bodaj jedyny kraj na świecie podajemy pełny spis z natury zachowanych obiektów lub ich śladów na koniec drugiego tysiąclecia naszej ery.

Wydawnictwa te grupują się w następujących seriach:

1. Katalogi cmentarzy zabytko-

wych w układzie wojewódzkim (ukazały się katalogi województw: łomżyńskiego i ostrołęckiego. W przygotowaniu: katalogi dla województw: białskobiałskiego, białkopodlaskiego, bydgoskiego, gdańskiego, lubelskiego, tarnobrzeskigo).

2. Katalogi cmentarzy wyznaczonych: w przygotowaniu katalog cmentarzy prawosławnych w Polsce.

3. Katalogi cmentarzy z pierwszej wojny światowej: w przygotowaniu: katalogi cmentarzy z terenów Galicji Zachodniej i województwa olsztyńskiego.

4. Materiały ze zjazdów i konferencji szkoleniowych dotyczące różnorodnej tematyki konserwatorskiej, np.: konserwacji drewna, żeliwa, kamienia, ochrony cmentarzy żydowskich itp.